

Helena Bixs, door J. B. Meerkerk.
2 deelen. Nijmegen, H. C. A.
Thieme. 1891.

Zonderlinger boek dan *Helena Bixs* is zeker in de laatste tien jaren niet verschenen.

Het verhaal heet „waar gebeurd” — een groote troost voor soliede Droogstoppels. Maar het blijkt zoo uitermate onwaarschijnlijk en verward, dat de auteur er geen eer van heeft. De stijl is soms zeer helder, zeer leesbaar, soms buitengemeen gemaakt, opgeschroefd, gewild diepzinnig. De voorstelling der helden en heldinnen is zoo zonderling, dat men voortdurend naar de oplossing van vele raadsels vraagt — en ten slotte doorleest, omdat het blijkt, dat de heer J. B. Meerkerk de verklaring dier raadselen toch niet geeft. Een der hoofdpersonen, Karel van Hasselaar, staat tusschen twee dames, Anna en Helena. Beiden hebben hem uitverkoren, maar hij vraagt de eerste ten huwelijk, waarop de laatste zulke buitengemeen zonderlinge ziekte-symptomen doet in het oog springen, dat alleen de juiste naam van hare kwaal door een medischen term zou kunnen worden aangeduid.

In dit opzicht heeft de auteur een helder licht over het karakter zijner hoofdpersoon verspreid. Helena Bixs blijft voortdurend eene merkwaardige lijderes — genezen aan het slot voor korte pooze door een huwelijk. Dit huwelijk wordt in Java gesloten — en verreweg het grootste deel van den roman speelt te Batavia of te Dingginlaoet — een versierde naam. De schildering van het tropische landschap is dikwijls zeer verdienstelijk. De Hollandsch-Indische maatschappij, de kleurlingen, de Javanen, zijn met eene nauwkeurigheid en realiteit geteekend, die men van dezen auteur niet zou hebben verwacht. Zoodra hij zijne gedurig herhaalde pogingen iets heel diepzinnigs of geestigs te zeggen, vergeet, en — *sans se battre les flancs* — eenvoudig mede-

deelt, wat hij gedurende zijn verblijf in Indië heeft waargenomen, is alles uitmuntend en boeiend. Alleen is het opmerkelijk, dat de jongens en de baboes allen Hollandsch spreken.

Enkele beschrijvingen bieden zulk een zonderling beeld, dat alweer nieuwe vraagteekenen moeten geplaatst worden. Zoo bij de schildering der tweede heldin: Anna. De heer Meerkerk schrijft: „Weelderig omgolfden hare goudblonde lokken het lichtblozende, frissche gelaat, en neerglijdend langs den ivoorblanken hals, slingerden zij zich door *de open versiersels van haar zwellenden boezem.*” Welk eene voorstelling men zich bij dit proza moet maken, schijnt niet licht te beslissen. Daarnaast vindt men plotseling zeer juist uitgedrukte gedachten, b.v.: „Op eigen leed staart men zich blind, men ziet ten laatste de wijde wereld niet, men promoveert zich zelve tot hee!al.” Soms laat de auteur zijne letterkundige en artistieke kennis doorschemeren, b.v.: „Intieme kennismakingen vallen gewoonlijk tegen — op een afstand ziet men de gebreken niet, en het schoone schooner; 't is er mee als met de schilderijen van Mesdag en Jaap Maris.” Op andere plaatsen geeft hij raadselen op, die den lezer wrevelig maken, b.v.: — „Evenals den nieuweling op Java, duizelig van de tallooze indrukken, na zijn eerste mid-dagrust als in eene tooverwereld ontwaakend, als hij weer, als hij nòg de *veelkleurige kloosterlingen in het heldere zonlicht ziet schitteren*, zoo vreemd scheen hem de werkelijkheid, toen hij ontwaakte.”

Mij ontbreekt het aan doorzicht, om te verklaren, wat de schrijver bedoelt met veelkleurige kloosterlingen, (Oosterlingen?), die op Java in het zonlichtschitteren! Waarschijnlijk is de bedoeling zeer voortreffelijk, maar de uitdrukking dergedachte blijft duister. En dit laatste woord geldt tevens van den geheelen roman — uitstekend van plan en aanleg — gebrekkig in de bewerking.